

סקירה כלכלית שבועית

17 ביולי 2016

עיקרים

בארץ:

- המיקוד עוסק השבוע בתחרות בשוק תשתית התקשורת הנייחת (אינטרנט וטלפון קווי).
- נתוני השוואה בינלאומיים מצביעים על כך שבישראל מהירות הורדת הנתונים (download) קרובה לממוצע ה-OECD ומהירות העלאת הנתונים (upload) נמוכה משמעותית מממוצע ה-OECD. כך, ישראל איננה נמנית על המדינות המובילות בתחום התשתית הנייחת.
- נתונים מתוך הדוחות הפיננסיים של בזק והוט מספקים אינדיקציה לכך שרמת התחרות בשוק התשתית הנייחת נמוכה מזו שבשוק הסלולרי, שגם בו פעילות חברות אלה.
- על רקע זה, המיקוד בחן האם מוכרות בעולם דוגמאות של תחרות משמעותית יותר בתחום התקשורת הנייחת, הכוללת יותר משני שחקנים. הממצא המרכזי הוא שקיימות דוגמאות רבות לכניסה של מתחרים חדשים לשוק התשתית הנייחת (נוסף על המפעיל הוותיק וחברת הכבלים).
- בנוסף, רגולטורים שונים בעולם זיהו את הפוטנציאל של שחקנים חדשים לתרום להתפתחות שוק התקשורת, ועל כן נקטו בצעדים שנועדו לעודד את המגמה. בפרט, במדינות רבות נקבעה החובה לאפשר למתחרים חדשים שימוש בתשתיות הפיזיות של החברות הקיימות - תשתיות כגון הקנים, התעלות או העמודים דרכם מועברים סיבים אופטיים או כבלים אחרים.
- לאור כל זאת, נראה כי גם בישראל לכניסת מתחרים נוספים לשוק התשתית הנייחת פוטנציאל לתת דחיפה קדימה לשוק באופן שיעזור למצב את ישראל בשורה הראשונה של המדינות מבחינת תשתיות התקשורת.
- קצב האינפלציה של מדד המחירים לצרכן נותר בחודש יוני ללא שינוי בשיעור של 0.8- אחוז, כאשר קצב האינפלציה מצוי בטריטוריה שלילית קרוב לשנתיים.
- נמשכת מגמת ההרעה בסחר החוץ של ישראל.
- למרות העלייה שנרשמה ביצוא ענפי הטכנולוגיה העילית בחודש יוני, ענפי הרכיבים האלקטרוניים, התרופות והכימיקלים רשמו ירידה מצטברת חדה במחצית הראשונה של השנה.
- בחודש יוני חלה ירידה בהיקף התיירים הנכנסים לארץ (בניכוי עונתיות). עם זאת, מספר התיירים הנכנסים נמצא ברמה גבוהה יחסית בהשוואה ליוני 2014 (טרום מבצע צוק איתן).

סקירה כלכלית שבועית

17 ביולי 2016

בעולם:

- בארה"ב נרשם בחודש יוני עודף תקציבי. היקף הגרעון המצטבר של ארה"ב בשנים עשר החודשים המסתיימים בחודש יוני איננו שונה מהותית מהגרעון המצטבר שנרשם בשנת 2015.
- מדד היצור התעשייתי של גוש האירו ירד בחודש מאי בהשוואה לחודש הקודם. בתוך כך הירידה במדד נרשמה בגרמניה, בצרפת ובבריטניה.
- מדד המחירים לצרכן של ארה"ב רשם עלייה בחודש יוני בהתאם לציפיות. במקביל מדד הליבה (ללא סעיפי מזון ואנרגיה) עלה גם כן בשיעור דומה לזה של המדד הכללי.
- מנתוני האומדן המוקדם של מדד ארון הצרכנים של אוניברסיטת מישיגן ורויטרס עולה כי בחודש יולי נרשמה ירידה של המדד.
- היקף המכירות הקמעונאיות בארה"ב התרחב בחודש יוני במקביל למדד הליבה של המכירות הקמעונאיות שרשם גם כן עלייה מעל לציפיות. על אף השיפור שנרשם במדד, קצב הגידול של המכירות נותר נמוך משמעותית מהקצב הממוצע שנרשם בשנים 2011-2014.
- מדד הייצור התעשייתי של ארה"ב עלה בחודש יוני ביחס לחודש מאי, עלייה מהירה מהצפוי.
- בניגוד לציפיות, הבנק המרכזי של בריטניה הותיר את הריבית ללא שינוי בשיעור של 0.5 אחוז.
- קצב האינפלציה של מדד המחירים לצרכן בגוש האירו רשם עלייה מתונה בהשוואה לחודש מקביל אשתקד. בדומה לכך קצב אינפלציית הליבה רשם אף הוא עלייה בהשוואה לחודש קודם.
- בעודף במאזן הסחר בסחורות של סין נרשמה ירידה קלה בחודש יוני בהשוואה לחודש הקודם. צמצום העודף נבע מעלייה חדה ביבוא הסחורות של סין אל מול עלייה מתונה ביצוא הסחורות מסין.
- מגמת ההאטה בקצב הצמיחה בסין נמשכה ברבעון השני של 2016, כאשר קצב הצמיחה ברבעון השני היה זהה לזה שנרשם ברבעון הראשון של השנה.
- נתוני הייצור התעשייתי של סין בחודש יולי מצביעים על צמיחה ביחס לחודש המקביל אשתקד.

סקירה כלכלית שבועית

17 ביולי 2016

תוכן עניינים

4	המיקוד השבועי – תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת.....
4	תקציר
5	1. מהירות הגלישה בישראל.....
8	2. רווחיות בשוק התשתית הנייחת בישראל – בהשוואה לשוק הסלולרי.....
10	3. תחרות רבת-משתתפים בתחום התשתית הנייחת – דוגמאות מהעולם
14	4. סיכום
16	בארץ
16	סחר חוץ
17	אינפלציה
18	תיירות.....
19	שוק העבודה
20	עולם
20	ארה"ב
24	אירופה
25	אסיה

להלן פירוט המדדים שפורסמו בשבוע האחרון. שיעורי השינוי המוצגים בסקירה זו הם בניכוי עונתיות; שיעורי השינוי החודשיים הם לעומת חודש קודם; חישוב שיעורי השינויים הרבעוניים מתייחס לחודשים הזמינים ברבעון¹; ושיעור השינוי ב- 12 החודשים האחרונים מתבסס על נתונים מקוריים.

¹ לדוגמה, אם קיימים נתונים לחודשים ינואר ופברואר 2016 בלבד, נחשב את שיעור השינוי של ממוצע חודשים אלו לעומת ממוצע החודשים ברבעון הרביעי של 2015.

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

תקציר

המיקוד עוסק השבוע בתחרות בשוק תשתית התקשורת הנייחת (אינטרנט וטלפון קווי):

- שוק התקשורת הנייחת מתחלק בישראל בין שתי חברות - בזק והוט.
- נתוני השוואה בינלאומיים מצביעים על כך שבישראל מהירות הורדת הנתונים (download) קרובה לממוצע ה-OECD ומהירות העלאת הנתונים (upload) נמוכה משמעותית מממוצע ה-OECD. כך, ישראל איננה נמנית על המדינות המובילות בתחום התשתית הנייחת.
- נתונים מתוך הדוחות הפיננסיים של בזק והוט מספקים אינדיקציה לכך שרמת התחרות בשוק התשתית הנייחת נמוכה מזו שבשוק הסלולרי, שגם בו פעילות חברות אלה.
- על רקע זה, נבחן במסגרת המיקוד האם מוכרות בעולם דוגמאות של תחרות משמעותית יותר בתחום התשתית הנייחת, הכוללת יותר משני שחקנים. הממצא המרכזי הוא שאמנם ברוב המדינות עיקר הפעילות מובלת בידי מונופול התקשורת הציבורי לשעבר וחברת הכבלים המובילה, אלא שקיימות דוגמאות רבות לכניסה של מתחרים חדשים לשוק הנייח (לפחות בחלק מאזורי המדינה), אשר הצליחו לדחוף את השוק קדימה מבחינת רמת התשתיות הזמינות לצרכנים.
- בנוסף, נמצא שרגולטורים שונים זיהו את המגמה הזאת ואת הפוטנציאל שלה לתרום לקידום השקעות והתפתחות שוק התקשורת, ועל כן נקטו בצעדים שנועדו לעודד אותה. בפרט, במדינות רבות נקבעה החובה לאפשר למתחרים חדשים שימוש בתנאים הוגנים בתשתיות הפיזיות של החברות הקיימות - תשתיות כגון הקנים, התעלות או העמודים דרכם מועברים סיבים אופטיים או כבלים אחרים.
- כך לדוגמה, הרגולטור הבריטי לתחום התקשורת (OFCOM) גיבש השנה מדיניות ששמה במרכזה קידום תחרות בתחום התשתית הנייחת מצד שחקנים חדשים, וזאת בהתבסס על ממצאים לפיהם תחרות היא הזרז העיקרי לפרישת תשתיות מתקדמות.
- לאור כל זאת, נראה כי גם בישראל כניסת מתחרים נוספים יכולה לתת דחיפה קדימה לשוק בכללותו לביצוע השקעות ושדרוג התשתיות – באופן שיעזור למצב את ישראל בשורה הראשונה של המדינות מבחינת תשתיות התקשורת.
- חשוב להדגיש שצעדים בכיוון זה אינם תחליפיים לצעדים שנעשו עד כה בארץ (וברוב המוחלט של המדינות הנסקרות) במסגרת השוק הסיטונאי, המקדמים תחרות על בסיס הכבלים והסיבים של השחקנים הקיימים.

המיקוד השבועי

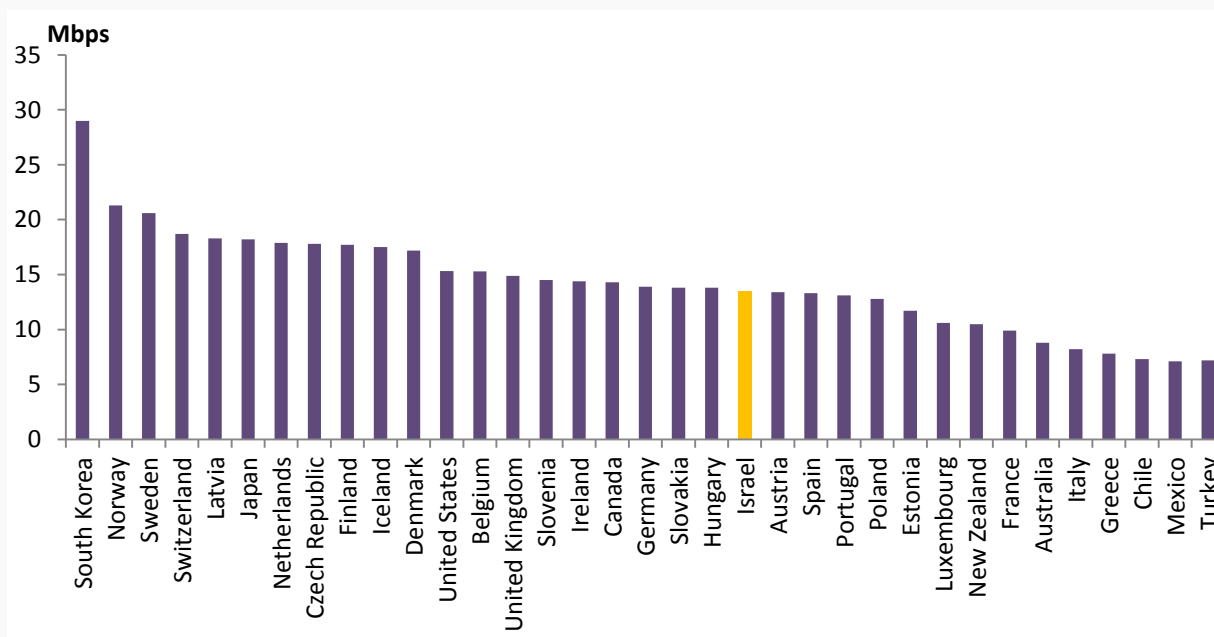
תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

1. מהירות הגלישה בישראל

דירוג Akamai הוא ככל הנראה הדירוג הבינלאומי הפומבי המוביל כיום להערכת מהירויות גלישה באינטרנט. את הדירוג מפרסמת חברת Akamai המפעילה שרתי תקשורת ביותר מ-100 מדינות, אשר לפי פרסומיה משרתים כ-30%-15% מכלל תעבורת הנתונים העולמית באינטרנט. הפרסום האחרון של הדירוג מתייחס לרבעון הראשון של שנת 2016. לפי פרסום זה, מהירות הגלישה הממוצעת בישראל עומד על 13.5 Mbps. מהירות זו מדרגת את ישראל במקום ה-21 מתוך 35 מדינות ה-OECD (ומקום 28 מתוך כלל מדינות העולם), כפי שמוצג בתרשים 1 להלן:

תש 1. מהירות גלישה ממוצעת בחיבור קווי לפי Akamai במדינות ה-OECD,

רבעון ראשון של 2016²



מקור: Akamai's State of the Internet Report, Q1 2016

כך, ישראל נמצאת מאחורי המדינות המובילות באירופה ובמזרח אסיה (ובכלל זה גם מספר מדינות שאינן חברות ב-OECD, כגון הונג-קונג, סינגפור וטאיוואן).

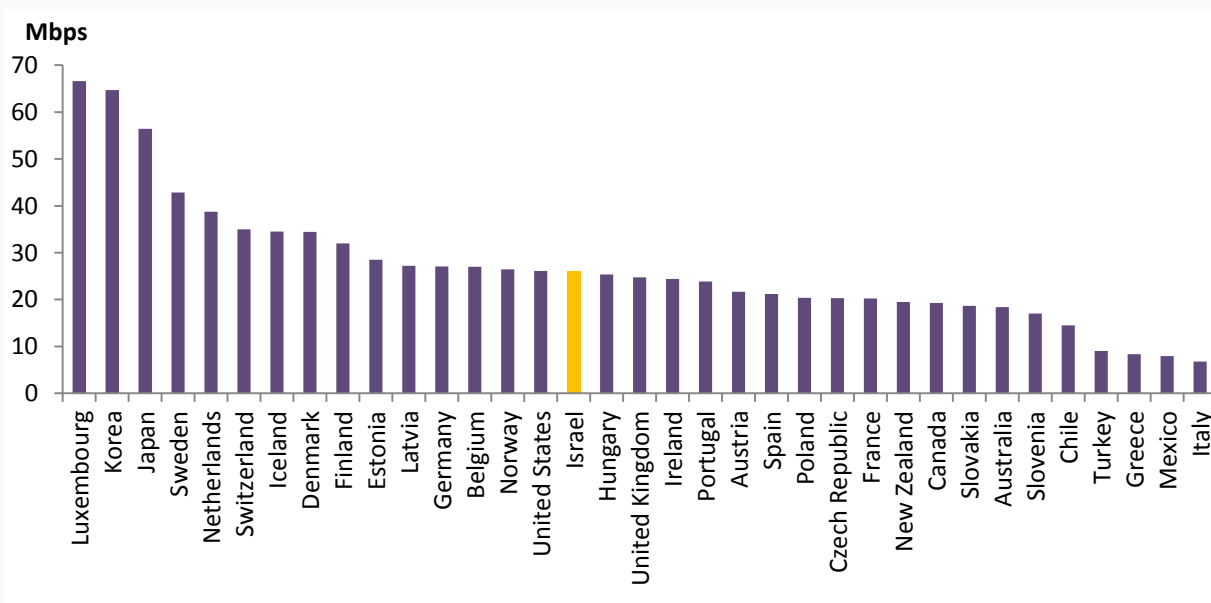
² Akamai מפרסמים נתונים עבור כל מדינות העולם – בגרף מוצגים כאמור הנתונים רק עבור מדינות ה-OECD.

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

דירוג מוכר נוסף הוא זה של חברת Ookla העוסקת בניתוחים של ביצועי רשת. באוגוסט 2015 הפסיקה אמנם החברה לפרסם בעצמה נתוני השוואה בינלאומיים פומביים, אך נתונים המתייחסים לשנת 2015 בהתבסס על בדיקות המהירות של Ookla מוצגים במסגרת פרסום של חברת Cisco, ואלו מוצגים עבור מדינות ה-OECD בתרשים 2 להלן:

תש 2. מהירות הורדה ממוצעת (download) על פי Ookla במדינות ה-OECD, 2015



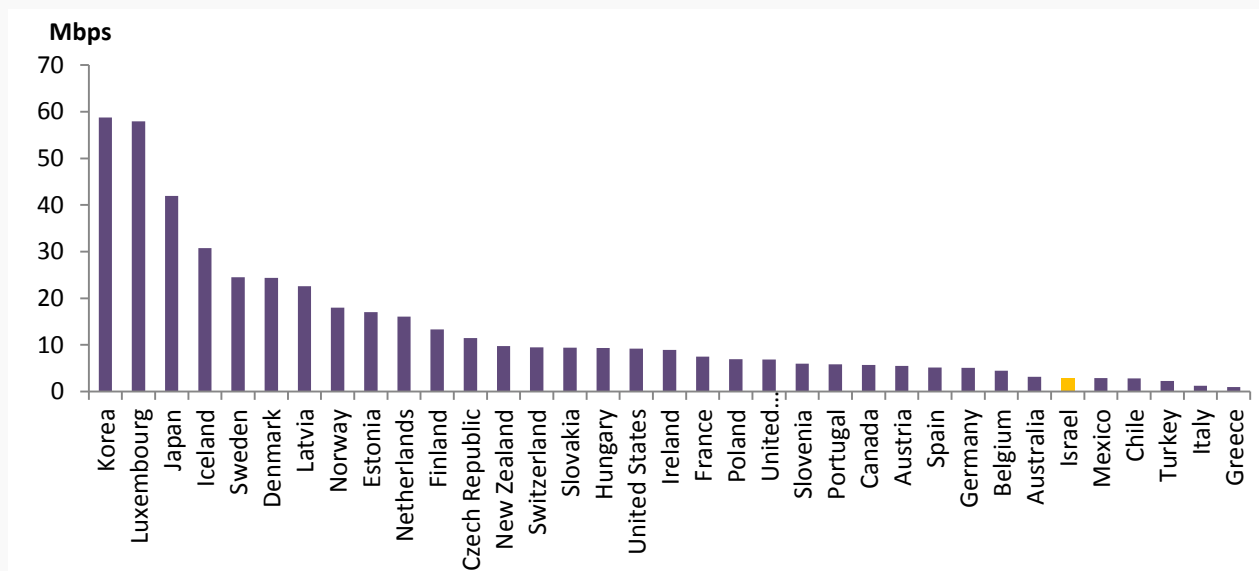
מקור: Cisco Global Cloud Index בהתבסס על נתוני Ookla

כך, בדירוג של מהירות ההורדה על בסיס נתוני Ookla מצבה של ישראל מעט טוב יותר והיא מדורגת במקום ה-16 מתוך 35 המדינות, קרוב מאוד לממוצע ה-OECD. ואולם, בנוסף למהירות הורדה, נתוני Ookla מספקים גם מידע לגבי מהירות העלאת נתונים לרשת (upload), ובפרמטר זה מצבה היחסי של ישראל משמעותית פחות טוב, כפי שניתן לראות בתרשים 3:

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

תש 3. מהירות העלאה ממוצעת (upload) על פי Ookla במדינות ה-OECD, 2015



מקור: Cisco Global Cloud Index בהתבסס על נתוני Ookla

כך, בפרמטר זה, ישראל דורגה ב-2015 במקום ה-30 מתוך 35, עם מהירות הורדה נמוכה משמעותית ממוצע ה-OECD, והרחק מאחורי המובילות.

יש לציין כי כל אחד משני הדירוגים (Ookla ו-Akamai) עלול לסבול מהטיות שונות, ועל כן יש להתייחס לנתונים בזהירות³. ואולם, התמונה שעולה בבירור מהנתונים הינה **ישראל איננה נמנית על המובילות בעולם תשתית האינטרנט, באופן שאיננו תואם את שאיפתה להגדיר עצמה כ"אומת הסטארט אפ"**.

³ הטיות כגון: השפעה של מיקום השרתים, השפעה של שימוש בו-זמני במספר מכשירים על ידי משק הבית, מדגם לא מייצג של משתמשים וכו'. נזכיר גם כי קיימים שני דירוגים נוספים לבחינת תפקודי רשת:

- לצד מהירות הגלישה הממוצעת, מציג דוח Akamai גם דירוג נוסף, המתייחס למהירות הגלישה המקסימאלית שנרשמה במהלך התקופה עבור כל חיבור (average peak speed), ובדירוג זה מיקומה של ישראל גבוה יותר (11 ב-OECD, ו-23 בעולם). עם זאת, נראה שמדד זה חשוף להטיות שונות, כגון מועד פרישת תשתיות חדשות והיקף השימוש בהן, וכך ניתן למצוא בו בין המקומות הראשונים מדינות מתפתחות בהן שיעור השימוש באינטרנט נמוך; בנוסף, הפרמטר מתאפיין בתנודתיות חדה יחסית על פני זמן.
 - M-Lab הוא מיום בינלאומי מחקרי לבחינת תפקודי האינטרנט. בבדיקת מהירות הגלישה החציונית תוצאותיה של ישראל נמוכות מאוד, ומדרגות אותה מחוץ ל-50 המדינות המובילות בעולם (על פי מידע זמין באתר M-Lab: <https://www.measurementlab.net/visualizations/>). עם זאת, נראה שתוצאה זו מוטה במידה רבה כנגד ישראל, שכן בדיקות המהירות מבוססות על שליחה וקבלה של נתונים למספר מוגבל של כמה עשרות שרתים בעולם, כאשר אף אחד מהם לא נמצא בישראל. במלים אחרות, מהירות הגלישה מחושבת עבור תקשורת מול שרתים מחוץ לישראל, בעוד שעבור חלק גדול מהמדינות החשובות מתבצע עבור תקשורת מול שרתים בתוך המדינה (או לפחות במדינה שכנה).
- כך, שני המדדים נראים פחות רלוונטיים לצורך הערכת מהירות הגלישה בישראל.

המיקוד השבועי

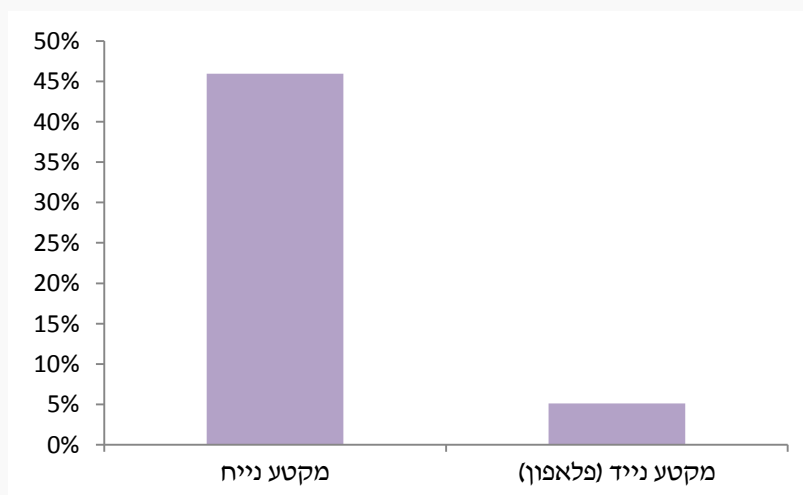
תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

2. רווחיות בשוק התשתית הנייחת בישראל – בהשוואה לשוק הסלולרי

סעיף זה יציג נתונים אודות הרווחיות בתחום התקשורת הנייחת לעומת התקשורת הסלולרית בישראל – בהתבסס על הנתונים המפורסמים בדוחות הפיננסיים של חברות בזק והוט. כפי שנראה, נתונים אלו מספקים אינדיקציה לכך ששוק התשתית הנייחת מתאפיין ברמת תחרותיות נמוכה מהשוק הסלולרי.

נציג זאת על ידי בחינת "התזרים החופשי" של החברות במקטעי הפעילות השונים, אשר ייוצג כאן על ידי שיעור ה-EBITDA פחות שיעור ההשקעות - ביחס לסך ההכנסות⁴. ה-EBITDA (רווח לפני ריבית, מסים, פחת והפחתות) הוא מדד מקובל בעולם התקשורת (ולא רק בו), שכן הוא מספק אינדיקציה בנוגע לתזרים הנוכחי הנובע מהפעילות העסקית, בניכוי גורמים אשר עשויים להיות מושפעים ממצב החברה בשנים קודמות וכך לטשטש את התמונה (עלויות מימון, מיסוי והתייחסות חשבונאית להשקעות עבר). עם זאת, יש לשים לב שה-EBITDA איננו מתייחס לעלויות ההון, כך שבפני עצמו הוא עשוי להיות מוטא לטובת פעילות במקטעים עתירי הון (כלומר, ה-EBITDA במקטעים אלו צפוי להיות גבוה יותר). על כן, נפחית מה-EBITDA את סך ההשקעות – המשקפות סוג אחר של הוצאה הנדרשת לשם הפעלת העסק ופיתוחו. בסופו של דבר, נקבל את התזרים אשר נותר בידי החברה לאחר ניכוי כל הוצאותיה על הפעלת העסק (הן לצורך הפעילות השוטפת והן לצורך הכנה לפעילות עתידית), ונבחן את שיעורו ביחס להכנסות. תחילה, נציג נתונים עבור חברת בזק:

תש 2. בזק: "תזרים חופשי" (EBITDA פחות השקעות) ביחס להכנסות, 2015



מקור: הדוחות הפיננסיים של בזק לשנת 2015, אקסל נתונים

⁴ המדד איננו זהה להגדרה הסטנדרטית של תזרים חופשי (free cash flow), באשר איננו כולל למשל עלויות ריבית, אך מבחינה מהותית העיקרון זהה.

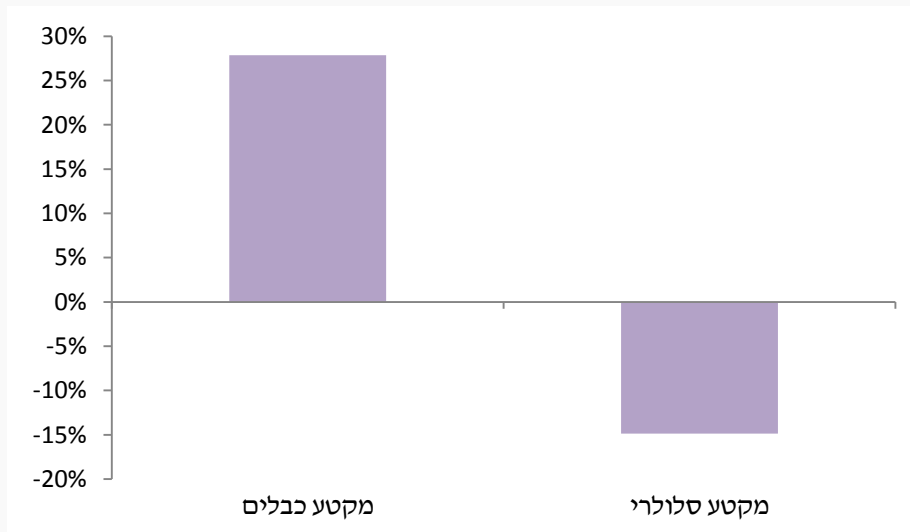
המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

כך, במקטע הנייח, שיעור התזרים החופשי שחושב באופן זה עומד על כ-46%, וזאת לעומת כ-5% במקטע הנייד. במלים אחרים, על כל 1 ש"ח הכנסה במקטע הנייח, הסכום אשר מיוחס לבעלי המניות של החברה (ולא מופנה להשקעה בפעילות שלה) עומד על כ-46 אגורות; בתחום הסלולרי, הסכום הוא כ-5 אגורות בלבד.

הדוחות הפיננסיים של הוט אינם מציגים פילוח מלא של הנתונים, אלא רק עבור שני מקטעים – מקטע הכבלים והמקטע הסלולרי, כאשר מקטע הכבלים כולל הן את תחום התקשורת הנייחת והן את תחום השידורים (כאשר בהסתמך על נתוני בזק, ניתן לשער כי הרווחיות בתחום התקשורת הנייחת גבוהה מאשר בתחום שידורים). למרות זאת, הפער בתזרים החופשי בין שני המקטעים הוא ברור:

תש 3. הוט: "תזרים חופשי" (EBITDA פחות השקעות) ביחס להכנסות, 2015



מקור: הדוחות הפיננסיים של הוט לרבעון הראשון של 2016

כך, בעוד שבמקטע הכבלים שיעור התזרים החופשי עמד ב-2015 על כ-28%, הרי שבמקטע הסלולרי נרשם תזרים שלילי של כ-15% – כלומר, ההשקעות עלו על ה-EBITDA, או במלים אחרות, סך ההכנסות במקטע לא כיסו את סך ההוצאות. אמנם בהקשר זה יש להביא בחשבון שהוט-מובייל היא שחקנית חדשה יחסית בתחום הסלולרי ועל כן אולי נדרשת להשקעות בסדר

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

גודל גבוה במיוחד (ביחס להכנסות), אלא שבאופן כללי המגמה נראית ברורה – והיא רווחיות גבוהה הרבה יותר במקטע הנייח לעומת המקטע הסלולרי.⁵

כמובן שיכולות להיות סיבות שונות לפערי רווחיות כמתואר לעיל ובראשן סביבת הסיכונים. כמו-כן, ככלל יש להיזהר ביחס להשוואות של נתונים פיננסיים, שכן נתונים שונים יכולים לעתים להצביע על מסקנות שונות. ואולם, לא נראה כי יש סיבה להניח כי הסיכונים במקטע הנייח גבוהים משמעותית מאלו במקטע הסלולרי באופן שיכול להסביר את פערי הרווחיות בין המקטעים. על כן, נראה סביר לייחס את פערי הרווחיות הנייח לפחות בחלקם לתחרות האינטנסיבית הקיימת כיום בתחום הסלולרי אל מול רמת תחרות נמוכה יותר במקטע הנייח.

חשוב להדגיש כי תמונת מצב זו – רווחיות גבוהה משמעותית במקטע הנייח לעומת המקטע הסלולרי – מאפיינת לא רק את ישראל, אלא במידה כזו או אחרת את רוב מדינות העולם, כולל שווקים בהם נכנסו גורמי תחרות נוספים (כפי שיוצגו במסמך זה). במלים אחרות, אין לצפות כי מהלך של כניסת שחקן או שחקנים חדשים לתחום יביא למהפכה מהירה במחירים כפי התרחש בתחום הסלולרי. זאת, נוכח חסמי הכניסה המשמעותיים בתחום ומשך הזמן הנדרש עד לפרישת תשתיות בהיקף נרחב. ייתכן גם כי בשלב הראשון – עיקר התחרות מתבטאת בשדרוג איכות התשתיות, ולא דווקא בהורדת מחירים. אך מכל מקום, הנתונים שהוצגו בסעיף זה מספקים אינדיקציה לכך שישנו מקום לכניסת מתחרים נוספים לתחום התקשורת הנייחת, באופן שיעצים את רמת התחרות בשוק.

3. תחרות רבת-משתתפים בתחום התשתית הנייחת – דוגמאות מהעולם

במסגרת העבודה נסקרו שווקי התשתית הנייחת במגוון רחב של מדינות. כמו בישראל, ברוב המדינות עיקר הפעילות מובלת בידי מונופול תקשורת ציבורי לשעבר וחברת הכבלים המובילה, כאשר במובנים מסוימים המצב הקיים בישראל איננו רע – וזאת בשל פרישתה הכלל-ארצית של חברת הכבלים הוט, שעה שבמדינות רבות אין פרישה מלאה של רשתות כבלים (כך שבאזורים מסוימים יש רק בעל תשתית נייחת אחת). אלא שכפי שנראה להלן, קיימות דוגמאות רבות לכניסה של מתחרים חדשים לשוק התשתית הנייחת (לפחות בחלק מאזורי המדינה), אשר הצליחו לדחוף את השוק קדימה מבחינת רמת התשתיות הזמינות לצרכנים. בנוסף, נמצא שרגולטורים שונים זיהו את המגמה הזאת ואת הפוטנציאל שלה לתרום לקידום השקעות

⁵ כך גם שיעור התזרים החופשי של חברות הסלולר פרטנר וסלקום ב-2015 אמנם מעט גבוה משל פלאפון (והוט), אך נמוך משמעותית מזו של בזק במקטע הנייח ושל הוט במקטע הכבלים.

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

והתפתחות שוק התקשורת, ועל כן נקטו בצעדים שנועדו לעודד אותה. בפרט, במדינות רבות נקבעה החובה לאפשר למתחרות חדשות שימוש בתנאים הוגנים בתשתיות הפיזיות של החברות הקיימות - תשתיות כגון הקנים, התעלות או העמודים דרכם מועברים סיבים אופטיים או כבלים אחרים. השימוש בתשתיות הפיזיות הקיימות מקטין משמעותית את עלויות ומשך פרישת הרשת וכך מצמצם את חסמי הכניסה ומקל על כניסתם של שחקנים חדשים לשוק התשתית הנייחת.

מעניין במיוחד בהקשר זה להזכיר את גישתו של OFCOM, הרגולטור הבריטי לתחום התקשורת, אשר פרסם השנה מסמך אסטרטגיה לעשור הקרוב. במסגרת הדיונים לקראת גיבוש המסמך, הזמין OFCOM מחקר מחברת הייעוץ הבינלאומית WIK-CONSULT בנוגע להשקעות בשוק התשתית הנייחת⁶. המחקר בחן את השוק ב-12 מדינות, ומצא שהזרז העיקרי לפרישת תשתיות אינטרנט מתקדמות הינו מידת התחרות (ההדגשה במקור):

We find that the main factor which has driven next generation access (NGA) deployment is infrastructure competition – primary from cable, and in some cases from independent FTTH investors.

כך, ברוב המקרים גורם התחרות העיקרי היו חברות הכבלים (כאשר המדינות שנבחנו נבדלות ביניהן מבחינת שיעור הכיסוי של חברות הכבלים), אך לצדן זיהה המחקר כי גם לחברות מתחרות עצמאיות השפעה חיובית על רמת התשתיות.

בין היתר לאור הדוח הנ"ל, ועל רקע התפקיד שממלאות כיום חברות סיבים עצמאיות כמו CityFibre, הצהיר הרגולטור על אסטרטגיה חדשה לקידום פרישת תשתיות אינטרנט חדשות על ידי מתחרים ל-BT (המונופול הציבורי לשעבר), שתתבסס על הקלה והרחבה של הגישה לתשתיות הפסיביות של BT (וזאת לצד המשך שיפור הגישה גם לתשתיות האקטיביות של BT במסגרת הסדרים של שוק סיטונאי):

⁶ WIK-Consult. Competition & investment: An analysis of the drivers of superfast broadband (Study for Ofcom), July 2015.

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

A strategic shift to large-scale investment in more fibre: We will help create more choice for people and businesses, while reducing the country's reliance on Openreach⁷. A major strategic shift will encourage the roll-out of new 'fibre to the premise' networks to homes and businesses, as an alternative to BT's planned innovation in copper-based technologies. As part of this, BT will be required to open up its network, allowing easier access for rivals to lay their own fibre cables along BT's telegraph poles and in its underground cable 'ducts'.⁸

יצוין שכבר כיום מחויבת BT לאפשר שימוש בתשתיות הפיזיות שלה למתחרות, וכעת הכוונה היא להתמקד בצעדים שיאפשרו לצדדים מעוניינים גישה קלה יותר לנתונים כגון מיקומי התשתיות, תכניות פיתוח שלהן ועוד, לשם עידוד התחרות.

בהמשך לדוגמה זו, לוח 1 להלן מציג באופן תמציתי דוגמאות לתחרות רבת-משתתפים בתחום התשתית הנייחת ב-9 שווקים, וביניהם השווקים המובילים בעולם (וכן התייחסות של האיחוד האירופי לנושא), תוך התמקדות בליבה של בחינה זו – המקום שתופסים שחקנים חדשים בקידום שוק התשתית הנייחת, והתמיכה הרגולטורית בכך.⁹

⁷ חטיבת התשתיות המופרדת של BT.

⁸ OFCOM. Making communications work for everyone – Initial conclusions from the Strategic Review of Digital Communications. 2016.

⁹ פירוט בנוגע לשווקים שנסקרו במסגרת עבודה זו יתוארו במסגרת נייר עבודה באתר האינטרנט של אגף הכלכלן הראשי:

<http://mof.gov.il/ChiefEcon/EconomyAndResearch/Pages/ArticlesSet.aspx>

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

לוח 1: תחרות רבת-משתתפים בתחום התשתית הנייחת – דוגמאות מהעולם

מדינה	דירוג ב-OECD לפי Akamai	שחקנים ותיקים דומיננטיים	כניסת שחקנים חדשים ומדיניות רגולטורית רלוונטית
בריטניה	14	המפעיל הוותיק BT וחברת הכבלים המובילה Virgin	<ul style="list-style-type: none"> חברות המתמחות בפרישת סיבים - דוגמה בולטת היא פרויקט משותף לחברת CityFibre וחברות התקשורת Sky ו-TalkTalk בעיר York מדיניות מוצהרת של הרגולטור לעודד כניסת מתחרים חדשים לתחום התשתית הנייחת רגולציה המחייבת מתן גישה לתשתיות פיזיות למתחרים
שבדיה	3	המפעיל הוותיק TeliaSonera וחברת הכבלים ComHem	פעילות אינטנסיבית של חברות שונות בפרישת סיבים – חלקן מוניציפליות (דוגמה בולטת: Stokab בעיר סטוקהולם) וחלקן פרטיות (דוגמה: Bahnhof)
נורבגיה	2	המפעיל הוותיק Telenor וחברת הכבלים Get	<ul style="list-style-type: none"> פעילות אינטנסיבית של חברות שונות בפרישת סיבים, לרוב מוניציפאליות (החברה המובילה בהקשר זה היא Lyse הנמצאת בבעלות משותפת של קבוצת רשויות, ופועלת גם בתחום האנרגיה); רגולציה המחייבת מתן גישה לתשתיות פיזיות למתחרים
הולנד	7	המפעיל הוותיק KPN וחברת הכבלים Ziggo	את מהפכת הסיבים במדינה הובילה החל מ-2005 חברה פרטית עצמאית בשם Reggefiber (בהמשך נרכשה באופן הדרגתי על ידי KPN) לצד חברות עצמאיות נוספות (כגון חברה שהוקמה בעיר אמסטרדם במסגרת פרויקט PPP)
ספרד	23	המפעיל הוותיק Telefonica וחברת הכבלים Ono (כיום בבעלות Vodafone)	<ul style="list-style-type: none"> פריסת סיבים אינטנסיבית מצד חברות תקשורת מתחרות - Jazztel, Orange ו-Vodafone (לאחרונה התגבשו לכדי שלוש קבוצות מובילות בשוק התשתית הנייחת) רגולציה המחייבת מתן גישה לתשתיות פיזיות למתחרים (ורגולציה משלימה המחייבת שיתוף תשתיות בתוך הבניינים) ב-9 ערים מרכזיות נהנים הצרכנים מתחרות מלאה בין 3 בעלי תשתית

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

<ul style="list-style-type: none"> פריסת סיבים אינטנסיבית מצד Vodafone רגולציה המחייבת מתן גישה של מתחרים לתשתיות פיזיות (ורגולציה משלימה המחייבת שיתוף תשתיות בתוך הבניינים) 	המפעיל הוותיק Portugal Telecom (כיום בבעלות חברת הכבלים Nos)	24	פורטוגל
<ul style="list-style-type: none"> פריסה סיבים אינטנסיבית מצד חברות מוניציפאליות (לרוב פעילות גם בתחומי תשתית נוספים) – גורם בולט הוא מיזם Swiss Fibre Net, מיזם לפרישת סיבים אופטיים המשותף לרבות מהחברות המוניציפליות הללו; המיזם מקיים בין היתר שיתוף פעולה עסקי עם המפעיל הסלולרי Sunrise רגולציה המחייבת מתן גישה של מתחרים לתשתיות פיזיות 	המפעיל הוותיק Swisscom וחברת הכבלים UPC Cablecom	4	שוויץ
<ul style="list-style-type: none"> פרויקט נרחב לפרישת סיבים במסגרת מיזם משותף לחברת Vodafone וחברת החשמל ESB; פעילות פרישת סיבים מצד חברת Enet המשכירה את תשתיותיה לחברות תקשורת רגולציה המחייבת מתן גישה לתשתיות פיזיות למתחרים 	המפעיל הוותיק Eircom וחברת הכבלים Virgin	16	אירלנד
<ul style="list-style-type: none"> במדינה התגבשו שלוש חברות תקשורת גדולות (SK, LG ו-KT) המקיימות תחרות אינטנסיבית בכל מקטעי הפעילות וביניהם מקטע התשתית הנייחת, ולצדן מספר חברות כבלים (כגון CJ Hellovision) רגולציה המחייבת מתן גישה לתשתיות פיזיות למתחרים 		1	דרום קוריאה
דירקטיבה מ-2014 שמטרתה הפחתת עלויות בפרישת תשתיות אינטרנט נגעה ל-4 היבטים:			האיחוד האירופי
<ul style="list-style-type: none"> קביעת חובה של כל בעל תשתית לאפשר שימוש בתנאים הוגנים בתשתיות הפיזיות שלו לצרכי הנחת תשתיות אינטרנט מהיר (חובה החלה הן על תשתיות תקשורת והן על תשתיות נוספות) קביעת כללים שמהותם להקל על תיאום עבודות תשתית בתחום התקשורת הנייחת אל מול בעלי תשתית אחרים קביעת כללים שמהותם להקל על קבלת היתרים לביצוע עבודות פרישת תשתית אינטרנט הגדרת סטנדרטים בבנייה חדשה לגבי תאימות לחיבורי אינטרנט מהיר 			

4. סיכום

מיקוד זה בחן את שוק תשתית התקשורת הנייחת, אשר בארץ מתחלק בין שתי חברות – בזק והוט. הסקירה הבינלאומית שהוצגה הראתה כי בשווקים רבים, ובהם השווקים המובילים

המיקוד השבועי

תחרות בתחום תשתית התקשורת הנייחת

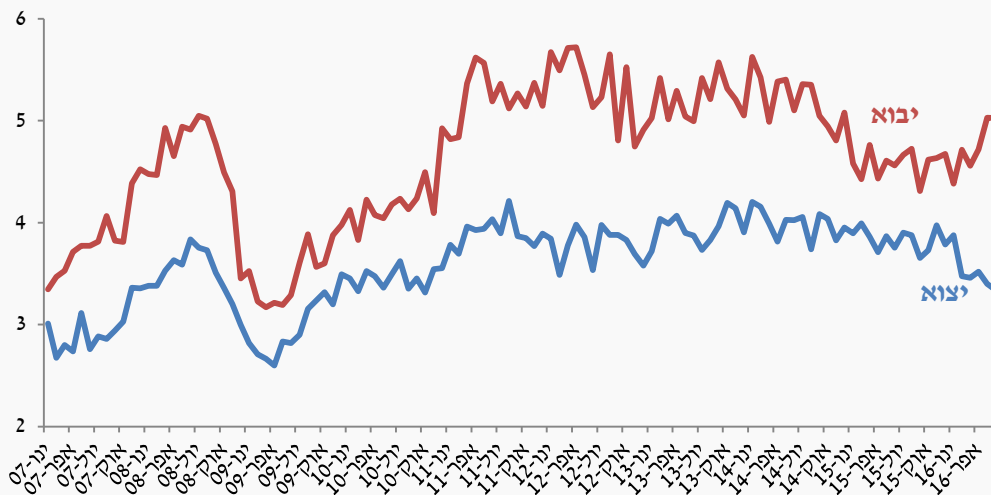
בעולם, שחקנים חדשים שנכנסו לשוק (נוסף על המפעיל הוותיק וחברת הכבלים המובילה) הצליחו ליצור סביבה תחרותית יותר וכך היוו זרז להשקעות ושדרוג תשתיות. כמו-כן, הסקירה הראתה שרגולטורים שונים בעולם זיהו את המגמה ואת הפוטנציאל הגלום בה, ונקטו בצעדים על מנת לעודד אותה – ובפרט קבעו כללים המחייבים את השחקנים הקיימים לאפשר למתחרים החדשים שימוש בתשתיות הפיזיות שלהם. על רקע זה, נראה כי גם בישראל קיים פוטנציאל לכניסה של מתחרים נוספים לתחום, אשר יוכלו לתת דחיפה קדימה לשוק בכללותו – באופן שיעזור למצב את ישראל בשורה הראשונה של המדינות מבחינת תשתיות התקשורת.

בארץ

סחר חוץ¹⁰

- בחודש יוני נמשכה מגמת ההרעה בסחר החוץ הישראלי, כאשר הגירעון בסחר החוץ הישראלי גדל מעט בשל ירידה קלה ביבוא הסחורות בהשוואה לירידה חדה יחסית ביצוא הסחורות (ראה תרשים 1). בששת החודשים הראשונים של השנה הסתכם הגירעון המסחרי ב-6.6 מיליארדי דולרים, פי 2 מהגירעון שנרשם בתקופה זו בשנת 2015.
- יצוא הסחורות ירד בחודש יוני ב-1.7 אחוזים, המשך למגמת הירידה מסוף שנת 2015. ביצוא התעשייתי (ללא יהלומים מעובדים) נרשמה ירידה מתונה גם כן, וזאת בשל ירידה של כלל ענפי הטכנולוגיה למעט טכנולוגיה עילית שרשמה עלייה 5.8 אחוזים המקזזת מעט את הירידה של יתר ענפי הטכנולוגיה.

תרשים 1: יצוא ויבוא הסחורות
ללא אניות, מטוסים ויהלומים, מיליארדי דולרים



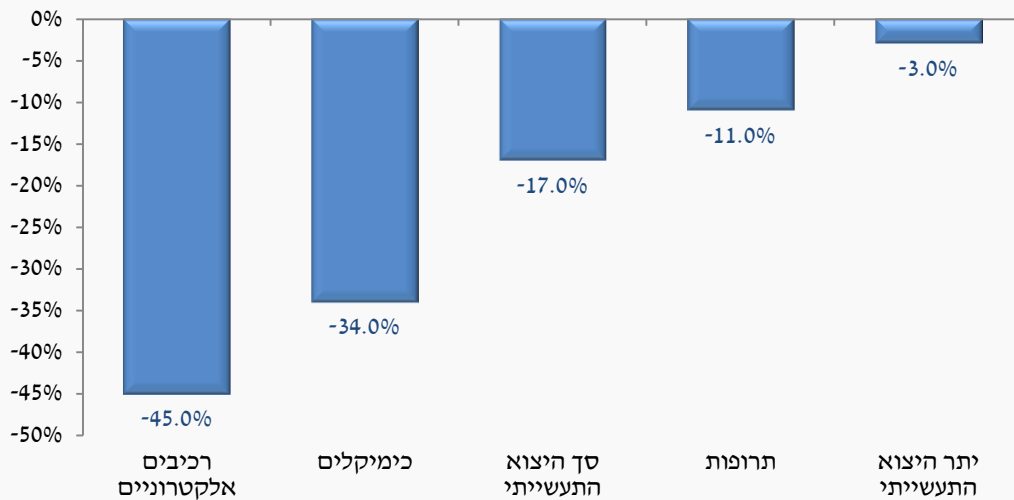
מקור: למ"ס

- למרות העלייה שנרשמה ביצוא ענפי הטכנולוגיה העילית בחודש יוני, בענפים הבולטים (תרופות, רכיבים אלקטרוניים והכימיקלים) נרשמה ירידה מצטברת משמעותית בהשוואה לחודש נובמבר 2015 (ראה תרשים 2). יתר רכיבי היצוא של הטכנולוגיה העילית רשמו אף הן ירידה, אם כי מתונה יחסית, במהלך תקופה זו. תיתכן עלייה ביצוא ענף הכימיקלים בתקופה הקרובה בשל החוזה ליצוא אשלג שחתמה חברת כיל עם הודו.

¹⁰ כל הנתונים הינם בדולרים שוטפים, ולא כוללים אניות, מטוסים ויהלומים, אלא אם צוין במפורש אחרת.

בארץ

תרשים 2: היצוא התעשייתי ללא יהלומים
שיעור השינוי - נובמבר 2015-מאי 2016 בענפים עיקריים



מקור: למ"ס

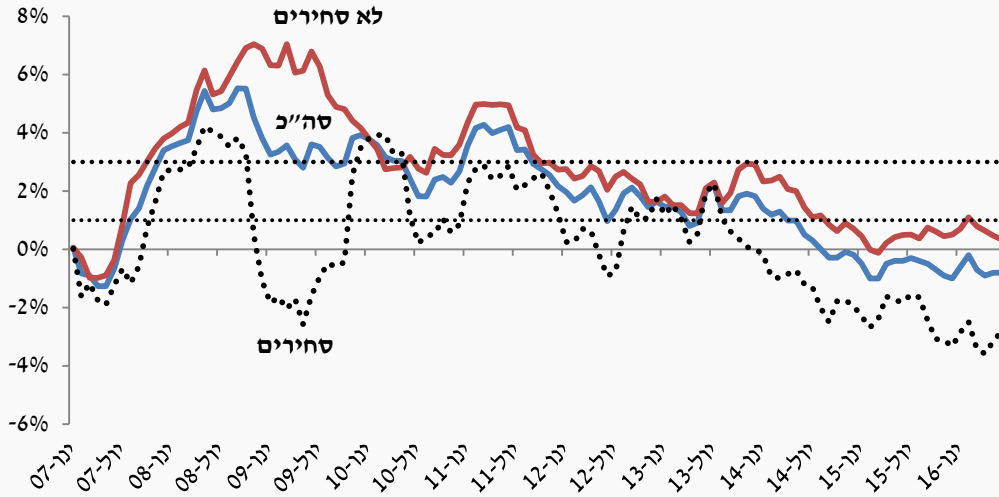
- ביבוא הסחורות נרשמה בחודש יוני ירידה מתונה בשיעור של 0.1 אחוז ביחס לחודש הקודם. הירידה נבעה בשל ירידה שנרשמה ביבוא מוצרי צריכה וביבוא חומרי גלם. מנגד, נרשמה עלייה ביבוא מוצרי השקעה. מגמת הירידה ביבוא חומרי האנרגיה נבלמה כבר בחודש אפריל 2016, ובחודשים מאי ויוני המשיכה מגמת העלייה ביבוא חומרי האנרגיה לרמה הממוצעת שנרשמה בשנת 2015.

אינפלציה

- מדד המחירים לצרכן עלה בחודש יוני ב-0.3 אחוז, בהשוואה לחודש קודם, עלייה דומה לזו שנרשמה בחודש מאי. בדומה לחודש הקודם, גם בחודש יוני עליית המדד נבעה מגורמים עונתיים, בעיקר בתחום ההלבשה וההנעלה.
- קצב האינפלציה (שיעור השינוי של המדד ביחס לחודש המקביל אשתקד) עמד ביוני 2016 על -0.8 אחוז (ראה תרשים 3), ללא שינוי ביחס לקצב שנרשם בחודש מאי. קצב האינפלציה נותר זה החודש ה-22 ברציפות בטריטוריה שלילית, כאשר הירידה במחירי הסחורות והמדיניות הממשלתית תרמו לכך באופן משמעותי.

בארץ

תרשים 3: קצב האינפלציה של מזד המחירים לצרכן לפי סוג מוצר, שיעור שינוי לעומת החודש המקביל אשתקד

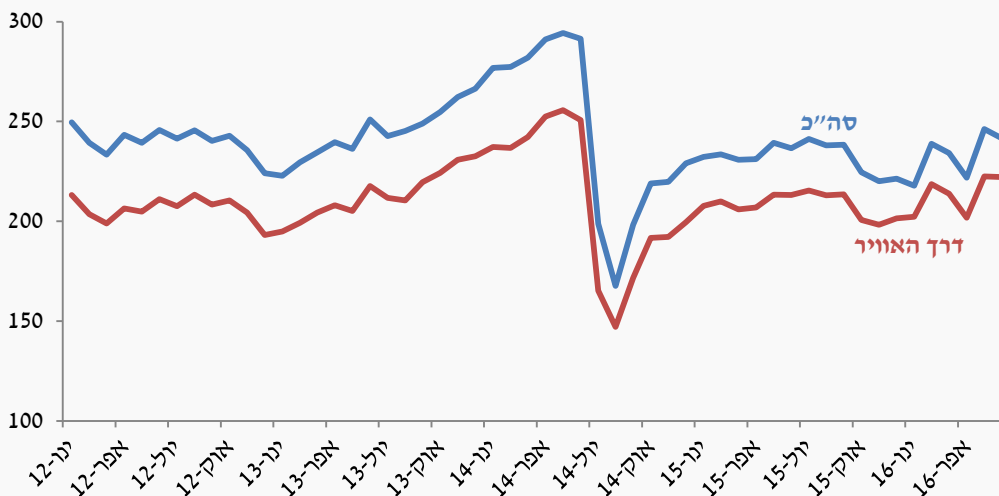


מקור: למ"ס

תיירות

- מספר התיירים שנכנסו לישראל בחודש יוני 2016 עמד על כ- 241 אלף איש, נתון המייצג ירידה של 1.9 אחוזים (בניכוי עונתיות) בהשוואה לחודש מאי (ראה תרשים 4). בהשוואה ליוני אשתקד, הנתון מהווה גידול של 2.1 אחוזים. למרות הירידה בחודש יוני, נראה כי היקף התיירות שב להתאושש ומספר התיירים הנכנסים נמצא ברמה גבוהה יחסית בהשוואה ליוני 2014 (לפני מבצע צוק איתן) אולם טרם חזר לרמה טרום המבצע.

תרשים 4: כניסת תיירים אלפי כניסות לחודש



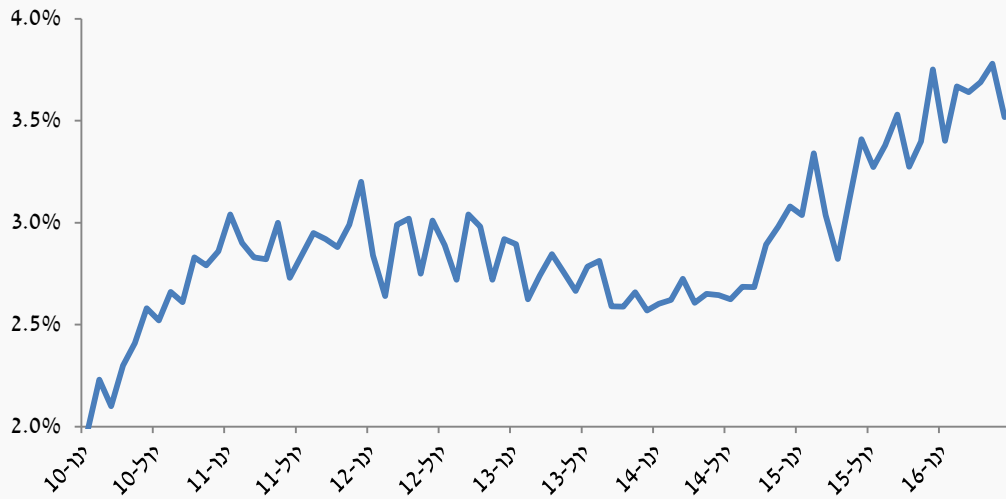
מקור: למ"ס

בארץ

שוק העבודה

- בחודש יוני, בהשוואה לחודש מאי, נרשם קיטון בהיקף מספר המשרות הפנויות לכדי 92.1 אלף משרות - ירידה של 6.4 אחוזים. בשיעור המשרות הפנויות מסך המשרות נרשמה ירידה של 0.26 נקודת אחוז לכדי 3.5 אחוזים. למרות הירידה שנרשמה בחודש יוני, שיעור המשרות הפנויות, מעיד על חוזקו של שוק העבודה הישראלי.

תרשים 5: שיעור המשרות הפנויות
מסך המשרות



מקור: למ"ס

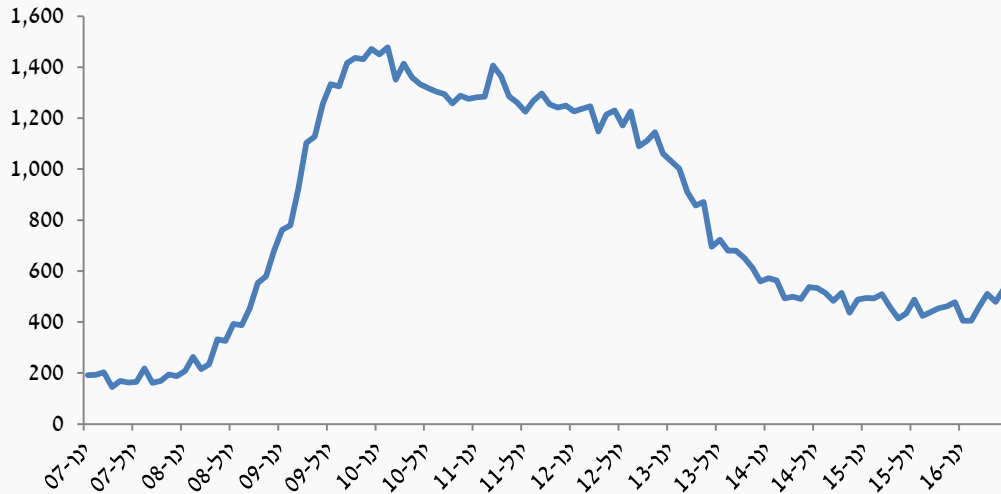
בעולם

ארה"ב

- בחודש יוני נרשם עודף תקציבי בארה"ב בהיקף של 6.3 מיליארדי דולרים, נמוך מהציפיות. ב- 12 החודשים המסתיימים יוני נרשם גירעון מצטבר של 523 מיליארדי דולרים, נתון המהווה המשך למגמת הגידול האיטי בגירעון התקציבי בארה"ב בחודשים האחרונים (ראה תרשים 6).

בעולם

תרשים 6: הגירעון המצטבר בתקציב הפדראלי בארה"ב
מיליארדי דולרים



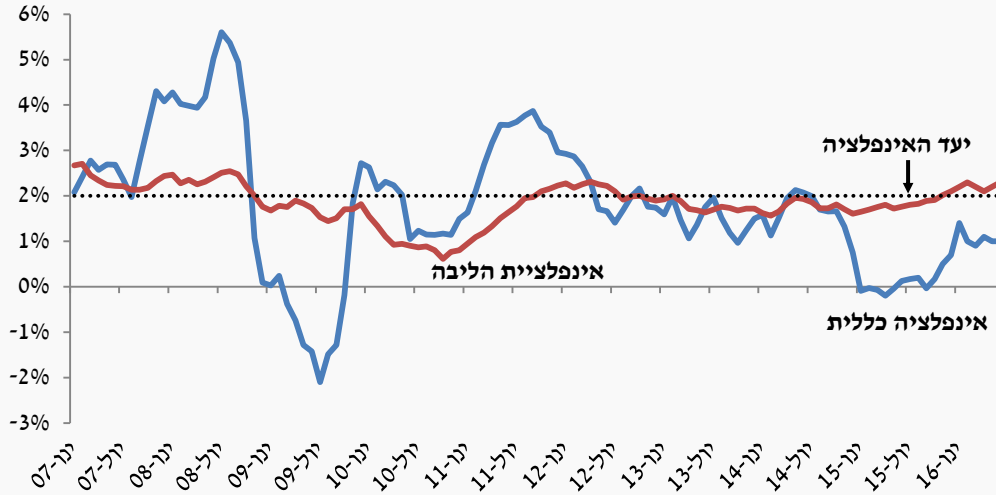
מקור: משרד האוצר האמריקאי

- מדד המחירים לצרכן עלה בחודש יוני בשיעור של 0.2 אחוז, בהתאם לציפיות. במקביל, מדד הליבה¹¹ עלה בשיעור זהה, בהתאם לציפיות הכלכלנים. קצב האינפלציה (שיעור השינוי ביחס לחודש המקביל אשתקד) של מדד המחירים לצרכן רשם בחודש יוני ירידה מתונה ביחס לחודש הקודם ועמד על 1.0 אחוזים. מנגד, קצב אינפלציית הליבה רשם עלייה לכדי 2.3 אחוזים (ראה תרשים 7).

¹¹ קצב האינפלציה של מדד המחירים לצרכן ללא סעיפי המזון והאנרגיה.

בעולם

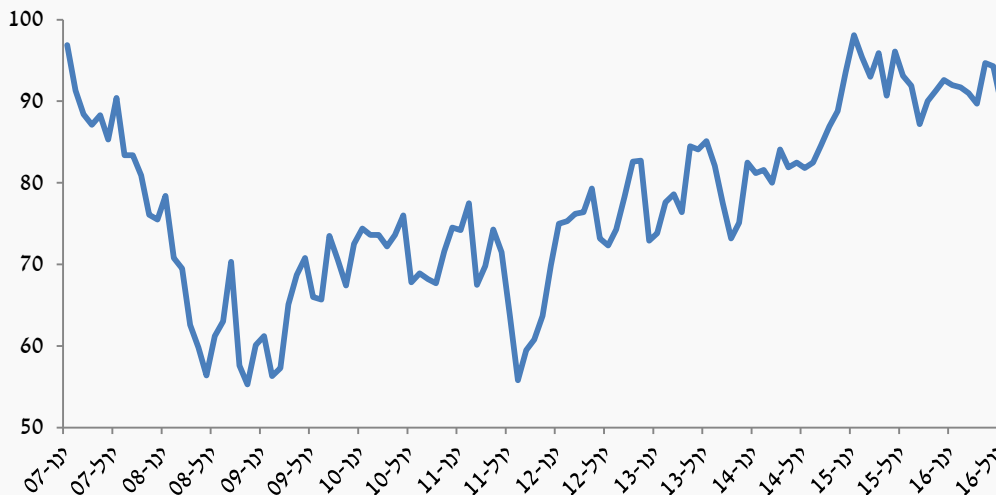
תרשים 7: קצב האינפלציה של מדד המחירים לצרכן
שיעור שינוי לעומת החודש המקביל אשתקד



מקור: FRED

- מנתוני האומדן המוקדם של מדד אמון הצרכנים של אוניברסיטת מישיגן ורויטרס עולה כי בחודש יולי נרשמה ירידה של המדד, זאת בהמשך לירידה מתונה בחודש יוני ולעלייה חדה בחודש מאי. הנתונים מצביעים על פער מתרחב בין תפיסת ההווה, המצויה ברמות שיא, לתפיסת העתיד, המצויה במגמת ירידה מתחילת 2015.

תרשים 8: מדד אמון הצרכנים של אוניברסיטת מישיגן ורויטרס
מדד, ממוצע רבעון ראשון 1966 = 100

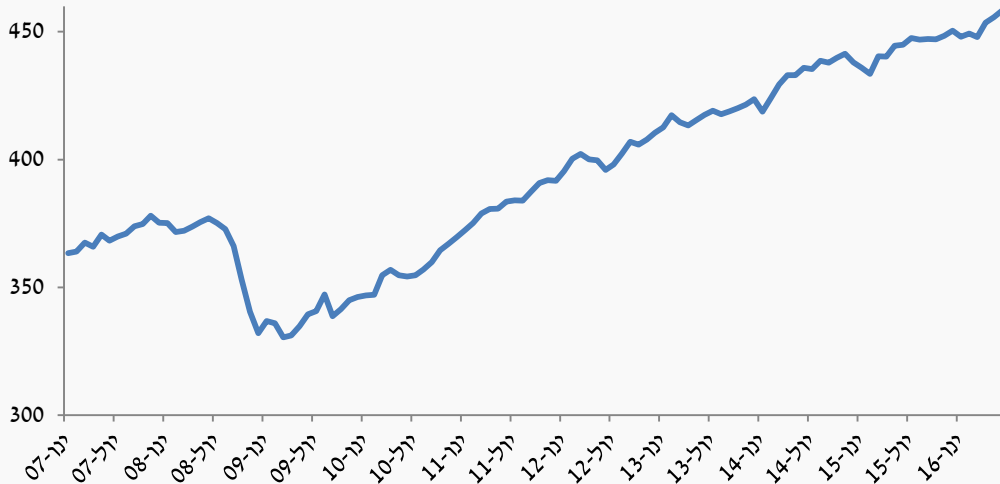


מקור: UoM, FRED

בעולם

- היקף המכירות הקמעונאיות בארה"ב התרחב בחודש יוני 2016 ב- 0.6 אחוז, מעל לתחזיות, כאשר גם מדד הליבה גדל בשיעור מהיר מהתחזיות - 0.7 אחוז, מעל לציפיות (ראה תרשים 9).

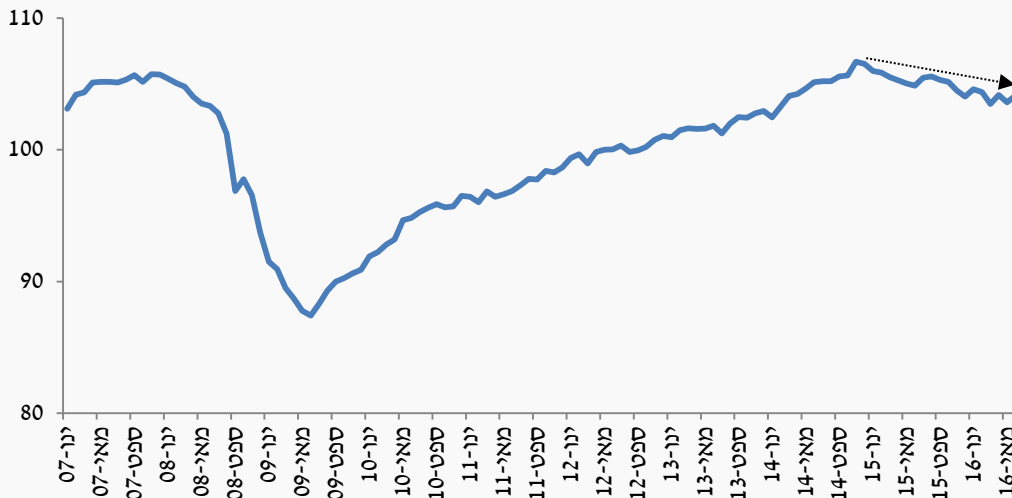
תרשים 9: היקף המכירות הקמעונאיות
מיליארדי דולרים



מקור: FRED, Census Bureau

- מדד הייצור התעשייתי עלה בחודש יוני 2016 ב- 0.6 אחוז ביחס לחודש מאי 2016, עלייה מהירה מהצפוי. למרות העלייה שנרשמה בחודש האחרון, המדד מצוי במגמת ירידה מתחילת שנת 2015, וזאת על רקע התיסוף הריאלי של הדולר, הפוגע בענפי היצוא, והירידה במחירי הסחורות (ובעיקר מחירי הנפט), הפוגעת בעיקר בענפי הכרייה והחציבה.

תרשים 10: מדד הייצור התעשייתי בארה"ב
ממוצע 2012 = 100



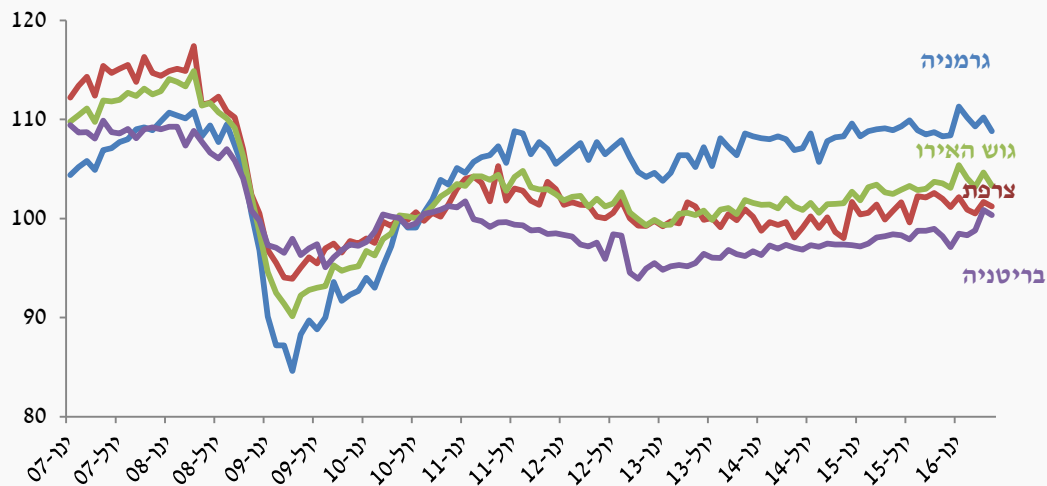
מקור: FRED

בעולם

אירופה

- בחודש מאי ירד מדד הייצור התעשייתי בגוש האירו בשיעור של 1.2 אחוזים ביחס לחודש הקודם, שיעור ירידה גבוה מהתחזיות. בתוך כך, בגרמניה נרשמה ירידה בשיעור של 1.3 אחוזים במדד הייצור התעשייתי, לאחר העלייה שנרשמה בחודש אפריל. בצרפת נרשמה בחודש אפריל ירידה בייצור התעשייתי בשיעור נמוך מזה שנרשם בגרמניה (0.5 אחוזים). הייצור התעשייתי בבריטניה ירד בחודש מאי 2016 בדומה לצרפת ב- 0.5 אחוזים ביחס לחודש קודם.

תרשים 11: הייצור התעשייתי במדינות גוש האירו
ממוצע 2010 = 100



מקור: Eurostat

- בניגוד לציפיות, הבנק המרכזי של בריטניה הותיר את הריבית ללא שינוי בשיעור של 0.5 אחוז. בשל יציאת בריטניה מהאיחוד האירופי (Brexit) ולאור ההשלכות השליליות הצפויות כתוצאה מכך על כלכלת בריטניה ועל המטבע המקומי הצפי היה כי הבנק המרכזי מתכוון להוריד את שיעור הריבית לכדי 0.25 אחוז, אולם כאמור לבסוף הבנק הותיר את הריבית כפי שעשה מאז מרץ 2009. עם זאת, הבנק ציין בהודעתו כי מרבית חברי הועדה המוניטרית סבורים כי בחודש אוגוסט תנקוט הועדה בצעדי הרחבה מוניטריים. חברי הועדה נמנעו, ככל הנראה, מנקיטת צעדים על מנת לבחון לעומק את השלכות היציאה מהאיחוד האירופי.
- קצב האינפלציה (שיעור השינוי ביחס לחודש המקביל אשתקד) של מדד המחירים לצרכן בגוש האירו עמד בחודש מאי על 0.1 אחוז, בהתאם לתחזיות. הנתון מהווה עלייה ביחס לקצב

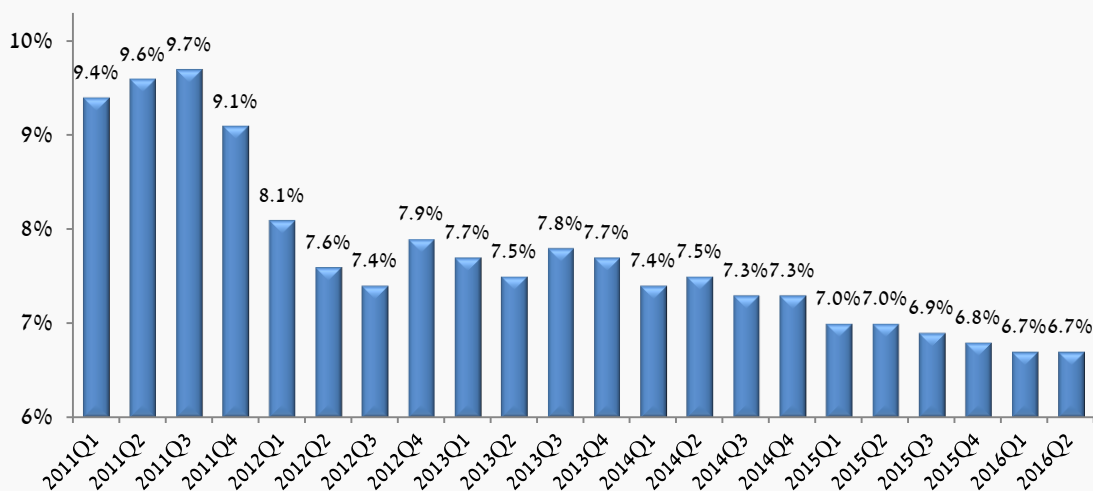
בעולם

האינפלציה שנרשם בחודש יוני. קצב אינפלציית הליבה¹² במדינות גוש האירו עמד בחודש מרץ בשיעור של 0.9 אחוז בהתאם לציפיות, עלייה מתונה ביחס לקצב שנרשם בחודש הקודם. בכך, קצבי האינפלציה ממשיכים להיות נמוכים משמעותית מיעד האינפלציה.

אסיה

- העודף במאזן המסחרי בסין עמד בחודש יוני 2016 על 48.1 מיליארדי דולרים, רמה גבוהה מהתחזיות, אך נמוכה מזו שנרשמה בחודש מאי. העודף הצטמצם החודש בשל העלייה החדה ביבוא סחורות של סין לעומת העלייה המתונה שנרשמה ביצוא הסחורות. כך, היצוא הסיני רשם בחודש יוני עלייה מתונה בשיעור של 1.3 אחוזים, במונחים דולריים, לעומת השנה שעברה. אולם במקביל, ביבוא נרשמה עלייה חדה בשיעור של 5.1 אחוזים במונחים דולריים, שיעור גבוהה משמעותית מהתחזיות ומהעליות שנרשמו בחודשים האחרונים.
- מגמת ההאטה בקצב הצמיחה בסין נמשכה ברבעון השני של 2016, כאשר קצב הצמיחה ברבעון השני היה זהה לזה שנרשם ברבעון הראשון של השנה ועמד על 6.7 אחוזים, בהתאם לציפיות. מדובר בקצב הצמיחה הרבעוני הנמוך ביותר שרשמה סין מאז הרבעון הראשון של שנת 2009.

תרשים 12: קצב הצמיחה של התוצר הסיני
שיעור השינוי הרבעוני, כל רבעון לעומת הרבעון המקביל אשתקד



מקור: CNBS

¹² קצב האינפלציה של מדד המחירים לצרכן ללא סעיפי המזון, הטבק, האלכוהול והאנרגיה.

בעולם

- נתוני הייצור התעשייתי של סין בחודש יולי מצביעים על צמיחה של 6.2 אחוזים ביחס לחודש המקביל אשתקד, שיעור הגבוה מהציפיות. השיעור הנוכחי הינו הגבוה ביותר מאז חודש אפריל.